

או ברביעית פוטרת צרתה [צרותיה], את שלשת נשיו האמיתיות, הראשונה השלישית והחמישית, שהיו נראות כצרותיהן של השניה והרביעית, משום שהתבררה האמת ששתי אלו לא היו נשואות לו כלל.

ואם התברר שהעדות על מיתת אשתו הראשונה אכן היתה נכונה, ורק העדויות על מיתת שאר הנשים היו שקר —

הרי אם הוא בא על השניה לאחר מיתת הראשונה, הרי זה מותר בשניה, כיון שנישאה לו לאחר מיתת אחותה.

ועתה מתברר כי קידושיו לשלישית אינן תופסין, כיון שאחות אשתו השניה היא, והיא קיימת.

ולכן הוא מותר גם ברביעית, היות ואחותה, שהיא אשתו השלישית, אינה נשואה לו, ואילו לשניה היא אינה קרובה כלל.

ואם מת הבעל, ונפלו שתי נשותיו, השניה והרביעית, ליבום לפני אחיו, הרי ביאת אחיו באחת מהן — פוטרות את צרותיהן [צרתה].

שביאתו בשניה פוטרת את הרביעית, וכן אם יבוא תחילה על הרביעית תפטר השניה.

ואסור הבעל עכשיו בשלישית, כיון שהיא אחות של אשתו השניה, שתפסו לו בה קידושין אחרי מות אשתו הראשונה, ועדיין היא קיימת.

ואסור בחמישית, לפי שהיא האחות של אשתו הרביעית, שתפסו לו בה קידושין ועדיין היא קיימת. (16)

אלמא, הרי למדת ממשנה זאת, שאחות נה-א אשתו, בין היא אחותה מן האב, בין אם היא אחותה מן האם, הרי הן אסורות.

שהרי מבואר בסיפא, שאם בא על השניה לאחר מיתת הראשונה, הרי הוא אסור בשלישית שאינה אלא אחות מן האם של אשתו השניה. ואסור בחמישית, שאינה אלא אחות מן האם של אשתו הרביעית. (1)

מנלן, שאחותה מן האם של אשתו, אכן אסורה לו?

יליף מאחותו: מזה אחותו, בין מן האב בין מן האם הרי היא אסורה.

אף כאן, אחות אשתו, בין שהיתה אחותה מן האב בין שהיתה אחותה מן האם, הרי היא אסורה.

ומקשינן: ויליף מדודתו!

שניה — מאמה היא, וטעמא דשניה לאו אשתו היא, משום הכי מותר בשלישית, הא אם הוו קידושי שניה קדושין, הוה אסור בשלישית. ומשמע, שמבאר הראיה מן הרישא; וכן הוא בריטב"א.

ובתוספות הרא"ש כתב עליו: מנא לן לדקדק כך, דילמא אף אי הוו קידושי שניה קדושין היה מותר בשלישית. ראה עוד שם; והביאו בשם

16. כתבו התוספות: בשלשה הוי סגי, אלא קמ"ל, דאף על פי שיש ערבוב, שכל חמשתן שלשלת אחוה וצריך להוציא האסורות, לא גזרינן הנך דשרינן אטו הנך דאסירן.

1. נתבאר לפי תוסי' הרא"ש והמהרש"א. ולשון רש"י הוא: אלמא אחות אשה בין מן האב בין מן האם, דהא שלישיית אחותה של

ומכח הקושיה הזאת, חוזרת בה הגמרא, ומביאה מקור אחר:

אלא, מאשת אח ילפינן (3) לאחות אשה, משום דאמרינן: **שכן** שתי עריות אלו, הן **דבר שעל ידי קדושין וקרובי עצמו**. ולכן, אל תוכיח דודתו, שאם כי על ידי קדושין היא, הרי היא אינה מ"קרובי עצמו".

והוינן בה: **ואשת אח גופה** — **מנא לן** שהיא אסורה בין שהיה האח מן האב, ובין שהיה האח מן האם בלבד?

ומשנינן: מהא **דתניא**: כתיב בפרשת אחרי **"ערות אשת אחיך לא תגלה, ערות אחיך היא"**.

ולמדנו מכאן שאשת אחיו אסורה. ואיסורה הוא **בין** שהיה האח **מן האב ובין** שהיה האח **מן האם**.

מן התורה, אלא דאנן קים לן שפיר והכי סוגיא בכולה תלמודא דאחות אשתו מן האם אסורה מן התורה, ונקטינן מתניתין בידן לסימנא בעלמא.

2. כתב רש"י: אחות אשה קרובי עצמו חשיב לה, שמחמת עצמו נאסרה עליו ולא מחמת אביו, ולאפוקי דודתו דקרובת אביו היא. והרש"ש כתב על זה, פירוש רש"י דחוק; ולעניות דעתי יש לפרש על פי הכתוב שאמר אדם על חוה אשתו: "עצם מעצמי".

3. כתב הרמב"ן: פירוש, שכיון שמצינו שנקרא "אח" אפילו מן האם, אף "אחותה" נקראת כן מן האם, והכל בכלל הכתוב שאמר: ואשה אל "אחותה" לא תקח.

ונאמר: **מה דודתו** אסורה דוקא אם היא אחות אביו **מן האב ולא מן האם** [וכדילפינן לעיל].

אף כאן, באחות אשה, תהיה אסורה דוקא אחות אשתו **מן האב**, ולא אחות אשתו **מן האם**?

ומפרשינן: **מסתברא**, מאחותו ולא מדודתו הוה ליה [יש לנו] למילף לאחות אשתו. **שכן** אחות אשתו היא **קרובי עצמו**, (2) ולכן יש ללמוד אותה מאחותו, שאף היא **קרובי עצמו**.

ואל תוכיח דודתו — שהיא מקרובי האב.

ומקשינן: **אדרבה**, מדודתו הוה ליה למילף, ולא מאחותו, **שכן דבר שעל ידי קדושין** [אחות אשתו] **מדבר שעל ידי קדושין** [אשת אחי אביו] יש לך ללמוד. ולא מאיסור אחותו, שאינו דבר הנעשה על ידי קדושין.

ריב"ן שהראיה היא מהסיפא.

והמהרש"א כתב על דברי רש"י: לא מקושיית המקשה מדייק הכי, דהא לא איצטרך לדיוקא, שהרי בסיפא קתני לה בהדיא. אלא לפי סברת המקשה, מפרש רש"י רישא דברייתא דקתני מותר בשלישית היינו משום דשניה לאו אשתו היא, ואם היו קידושי שניה קדושין הוה אסיר בשלישית וכדקתני בסיפא דברייתא.

וראה מה שכתבו בתוספות ישנים.

הקשה בספר חוסן ישועות, מנין לנו שאחות אשתו מן האם אסורה מדאורייתא, ואולי אינה אסורה אלא מדרבנן, וכמו דודתו שמן התורה אינה אסורה אלא מן האב, וחכמים אסרו אפילו מן הא; וראה שם מה שיישב בזה.

והריטב"א כתב: ובדואי דמהא ליכא למשמע מינה שתהא אחות אשתו מן האם אסורה עליו

או בלך לדרך זו: דנין דבר שעל ידי קדושין [אשת אח], מדבר שעל ידי קדושין [אשת אחי אביו], ואל תוכיח אחרתו שאיסור הבא מאליו.

והואיל ואכן אי אפשר ללומדו מן הדין, לפיכך:

תלמוד לומר: "ערות אשת אחיך לא תגלה, ערות אחיך היא".

וסוף הפסוק מיותר הוא, וחזר הכתוב לאומרו כדי ללמדנו, שאשת האח אסורה בין שהיה האח מן האב, ובין שהיה האח מן האם.

ואימא: אידי ואידי, גם "ערות אשת אחיך לא תגלה", וגם "ערות אחיך היא", באשת אח מן האב בלבד הכתוב מדבר, ויש צורך בשניהם:

וקרא חדא מדבר במקום דיש לה, (4) לאשת אחיו, בנים בחיי בעלה, ובא הכתוב לאוסרה עליו אם מת אחיו או גירשה. (5)

וקרא חדא מדבר במקום דאין לה בנים בחיי בעלה, לומר שהיא אסורה בחיי אחיו, לאחר שגירשה אחיו, לפי שאין אז מצות יבום. והוצרך הכתוב לומר זאת, כדי שלא תטעה לומר, הואיל ואילו היתה עומדת אצל אחיו ולא היה מגרשה, והיה מת, זקוקה היתה ליבום — מתחילה לא חל עליה איסור אשת אח.

ומנין אתה אומר שאיסורה הוא בין מן האב ובין מן האם?

או אינו אלא מן האב ולא מן האם?

אין לומר כן. שהרי: ודין הוא! יש לנו ללמוד בלימוד של "במה מצינו" שאסורה היא בין מן האב ובין מן האם:

חייב הכתוב כאן, באשת אח, וחייב באחרתו.

מה אחרתו, חייב בה הכתוב בין באחרתו מן האב בין באחרתו מן האם —

אף כאן באשת אח, חייב בה הכתוב בין שהיה האח מן האב בין שהיה האח מן האם.

או שמא תאמר: בלך לדרך זו, ותאסור אשת אח מן האב בלבד:

לפי שחייב הכתוב כאן, באשת אח, וחייב הכתוב גם בדודתו.

מה דודתו מן האב ולא מן האם, אף כאן באשת אח, חייב הכתוב רק באשת אח מן האב ולא באשת אח מן האם.

נראה למי דומה:

דנין קרובי עצמו [אשת אח] מקרובי עצמו [אחרתו]. ואל תוכיח דודתו, שהיא מקרובי האב.

4. כלומר: יש לה בנים שנולדו לה מן האח, והוא הדין אם יש לו בנים מאשה אחרת.
5. לשון "בחיי בעלה" לאו דוקא, והוא הדין

4. כלומר: יש לה בנים שנולדו לה מן האח, והוא הדין אם יש לו בנים מאשה אחרת.
5. לשון "בחיי בעלה" לאו דוקא, והוא הדין

ולכן, מיותר הפסוק ללמדנו שגם אשת אח מן האם הרי היא אסורה.

ואכתי מקשינן: **ודילמא**, מכל מקום צריכים אנו מקרא מיוחד ללמד איסור לאשת אח שיש לה בנים לאחר מיתת בעלה, ואין ללומדו ממה שלא התירה התורה אותה אלא כשאין לו בנים, כי הייתי אומר:

א. **אין לה בנים אסורה לעלמא**, וכמו שנאמר "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר", ושריא ליבם.

ואילו כשיש לה בנים — שריא מותרת היא להנשא לעלמא, ושריא גם ליבם.

ב. **אי נמי**, הייתי אומר, **אין לה בנים מצוה** שתתייבם לאחי בעלה, **יש לה בנים רשות** היא לו לקחתה.

אי נמי יש לומר, אכן יש ללמוד שלא התירה התורה אשת האח שיש לו בנים לאחר מיתת בעלה, ממה שלא התירה תורה אלא כשאין לו בנים. אלא שמהלימוד הזה, לא הייתי יודע שיש בה כרת, אלא רק איסור עשה. כי כך הייתי אומר:

אין לה בנים — **אין**, אכן מותרת היא לאחיו, אבל **יש לה בנים**, לא מותרת היא לאחיו.

ולאו הבא מכלל עשה — איסור עשה הוא, אבל עונש כרת לא שמענו מכאן. ולפיכך הוצרכה התורה לכתוב מקרא אחר, ללמדנו שהוא בכרת עליה.

וכיון שהוצרך הכתוב ללמדנו איסור לאשת

ומשנינן: **אין לה בנים בחיי בעלה** אין צריך ללומדו ממקרא זה, כי **מדרב הונא** [לעיל נד ב] **נפקא!** דאמר קרא "אשת אחיו — נדה היא". ולמד מכך רב הונא, שהיא אסורה בחיי בעלה אף שיש לה היתר לאחר מיתת בעלה [וכמבואר לעיל]. ולכן מיותר הכתוב ללמוד ממנו לאשת האח מן האם.

ואכתי מקשינן: **אימא: אידי ואידי** [ערוות אשת אחיך לא תגלה; ערוות אחיך היא] **באשת אח מן האב**, ונצרכו שני מקראות כדי להשמיענו:

קרא **חדא**, שאסורה היכא **דיש לה בנים בחיי בעלה**, לאחר שגירשה.

וקרא **חדא**, שאסורה היכא **דיש לה בנים**, שאסורה גם **לאחר מיתת בעלה!**

כדי שלא תאמר: הואיל ומת בעלה, פקע ממנה שם אשת אח, והרי היא מותרת לו אפילו אם יש לה בנים ממנו, כשם שפקע איסורה כשאין לה בנים.

אלא, שאם אין לה בנים יש מצוה לייבמה, ואם יש לה בנים אין מצוה לייבמה, אך בכל ענין הותר איסור אשת אח אחר מיתה, ולכן הוצרך כתוב מיוחד כדי לאוסרה, ועדיין מנין לך שגם אחות האב מן האם אסורה? (6)

ומשנינן: **יש לה בנים לאחר מיתת בעלה** — **לא צריכא קרא!**

כי **מדאמר רחמנא** אשת אח שאין לה בנים הרי היא מותרת ביבום.

מכלל זה אתה למד: **הא**, אשת אח שיש לה **בנים** — הרי היא **אסורה**.

6. לפי הרמב"ן לעיל בדברי רב הונא.

ומשנינן: **אמר קרא** "ערות אחיך היא".

ומשמעות "היא" — **בהוייתה תהא!** שתמיד, ואפילו לאחר מיתה, הרי היא אסורה. והרי ממקרא זה למדנו את מקור האיסור לאשת האח מן האם, ואמרה בו תורה שבהוייתה של איסור תהא תמיד, גם לאחר מות בעלה.

ועתה מוסיפה ומפרשת הגמרא עוד מקראות נוספים בענין עריות הנזכרים בפרשת קדושים⁽¹⁰⁾ —

כיון שכבר אמרה תורה בסוף פרשת עריות [בפרשת אחרי] "כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה — ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם" —

אם כן, **אחותו, דחור הכתוב וכתב ביה כרת**

אח שיש לה בנים לאחר מיתת בעלה, שוב אי אפשר ללמוד ממנו לאשת אח מן האם שהיא אסורה.

ומשנינן: **כתב רחמנא קרא אחרינא** [פסוק שלישי], בפרשת קדושים "ואיש אשר יקח את אשת אחיו, נדה היא. **ערות אחיו גלה, ערירים יהיו**".

ויש לך ללמוד מהמקרא הזה, לאשת אח שיש לה בנים לאחר מיתת בעלה, שהיא בכרת.⁽⁷⁾ ולכן מיותר "ערות אחיך היא", כדי ללמד שאשת האח אסורה בין שהיה האח מן האב ובין שהיה האח מן האם.

ומקשינן: **ואימא** יהיה דינה של **אשת אח מן האם, כדין אשת אח מן האב: מה אשת אח מן האב לאחר מיתת בעלה, שריא — אף אשת אח מן האם לאחר מיתת בעלה**⁽⁸⁾ **שריא**.⁽⁹⁾

לה בנים מותרת, הא יש לה בנים אסורה", כך יש ללמוד: מדאמר רחמנא אשת אח מן האב מותרת, הא אשת אח מן האם אסורה, שהרי הכתוב לא התיר אשת אח ליבום אלא כשהוא אחיו מן האב.

ותירץ רש"י כתירוץ הגמרא גבי יש לה בנים: "אי נמי אין לה בנים מצוה, יש לה בנים רשות".

10. כתב רש"י לבאר המשך הגמרא וענינה לכאן: כיון דדרשת העראה וקראי יתירי דכולהו, כרת דאחותו מאי תדרוש ביה, הא כבר נכתב בכל העריות "ונכרתו הנפשות העושות".

וברש"י בכריתות ב ב על דברי רבי יוחנן שדרש מ"אחותו" לחלק, כתב: ואי תיבעי לך אשכחן אחותו דיצתה לחלק אבל שאר עריות למה יצאו, תריך לאשמועינן דאיתנהו במיתת בית דין וכו', והני דאיתנהו בכרת מפרש להו

7. כי "ערירים יהיו" היינו נמי כרת שזרעו נכרת, וכמו שכתב רש"י לקמן בד"ה ערירים.

8. פירוש, כשאין לו בנים, שהרי דיו לבא מן הדין להיות כנדון, ואין אשת האח מן האב מותרת אלא כשאין לו בנים.

9. הקשה רש"י: והרי לעיל יז ב למדנו בגזירה שוה "אחזה [בפרשת יבום: כי ישבו "אחים" יחדיו] אחזה" מבני יעקב [שנאמר בהם: כי אנשים "אחים" אנחנו], שאין יבום אלא באשת אח מן האב?!

ותירץ: איכא למימר אחים מן האב מצוה, מן האם רשות.

ביאור דבריו: הוקשה לרש"י, והרי כשם שאמרנו שיש ללמוד איסור לאשת אח שיש לה בנים לאחר מיתת בעלה "מדאמר רחמנא שאין

העריות – ואחותו בכללן – בהעלם אחד, הרי זה מתחייב על ביאת אחותו בקרבן חטאת בפני עצמו, חוץ מהקרבן על שאר העריות.

ומכאן אתה למד לכל העריות, שעל כל אחת מהן הוא חייב בחטאת נפרדת, כי יש ללמוד מדין אחותו לכל העריות בהקישא דרבי יונה [לעיל נד ב, כריתות ב ב].

ומקשינן: ולרבי יצחק, דאמר: כל חייבי כריתות, בכלל "כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם", היו. (11)

ולמה יצתה כרת באחותו להכתב בפני עצמה?

[בפרשת קדושים] "ואיש אשר יקח את אחותו, ונכרתו לעיני בני עמם" – למה לי, והרי בכלל כל העריות היא?

ומשינינן: הוצרך הכתוב הזה של כרת ב"אחותו" – לדרבי יוחנן.

דאמר רבי יוחנן: מלמד הכתוב הזה, שאם עשאן כולן [שבא על כל העריות] בהעלם אחת, [ששגג בכולן, ולא נודע לו על חטאו בין ביאה אחת לחברתה] –

הרי זה חייב להביא קרבן חטאת על כל אחת ואחת מהעריות.

כי מאחר שפירט הכתוב באחותו, כרת בפני עצמו, הרי למדנו מכאן, שאם יבוא על כל

ביבמות, ואחותו דפרט ביה קרא דבעי הכא, לא

מפרש, [וראה עוד ברש"י מגילה ז ב, ד"ה לדונה בכרת ולא במלקות].

ביאור דבריו: קושיית הגמרא אינה למה כתבה התורה כרת באחותו, וכפשטות לשון הגמרא, שאם תפרש כן אינו ענין לכל האמור למעלה, שלא דרשו כלל יתרון כרת בשאר עריות.

ועיקר כוונת הגמרא, למה נשנית אחותו כלל בפרשת קדושים, דאם בא הכתוב להשמיענו שהוא חייב עליה כרת [וכעריות שהן חייבי מיתת בית דין, שנכתבה האזהרה בפרשת אחרי, והעונש בפרשת קדושים], הרי לכרת לא איצטריך, כיון דכבר חייבה התורה בפרשת אחרי את כל העריות בכרת.

וזה הוא שכתב רש"י, דקושיא זו יש להקשות על כל עריות חייבי כריתות שנשנו בפרשת קדושים, ואלו הן: אחותו, נדה, אחות אם ואחות אב, דודתו ואשת אחיו, וכבר נדרשו לעיל [מלבד אחותו שלא נדרש האמור

בקדושים]: נדה: כבר נדרש הכתוב בקדושים "את מקורה הערה" לחייב על העראה, וכיון שנשנית כדי לחדש העראה, שוב לא תיקשי למה חזר ושנה בה הכתוב כרת, שהרי כלל הוא: כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה, [וכמו שכתב רש"י במגילה ז ב ד"ה לדונה בכרת ולא במלקות].

אחות אם ואחות אב: כל הכתוב בקדושים נדרש לעיל, ללמד שאסורה בין מן האב ובין מן האם.

דודתו: מתבאר בהמשך הסוגיא למה נשנה בה "עירי ימותו" דהיינו כרת.

אשת אחיו: נדרש "נדה היא" לחייב כרת על אשת אח שאין לה בנים בחיי בעלה כדרכ הונא, ונדרש "ערות אחיו גלה" לחייב בכרת על אשת אח שיש לה בנים לאחר מיתת בעלה.

11. ובתוספות שם הקשו, שהיה לו לומר: "אחותו בכלל כל העריות היתה", ופירושו פירוש

לומר לך: **לכרת ניתנה, ולא למלקות!** (12)

שאפילו התרו בו למלקות — אינו לוקה. (13)

וכיון שרבי יצחק מפרש שהכרת האמור באחותו בא לומר שאין לוקים עליה, אם כן, לפי דעתו — לחלק, לחייב קרבן חטאת נפרד לכל אחת מן העריות שבא עליהן בהעלם אחד — **מנלן?**

ומשינין: **נפקא ליה, לרבי יצחק, לחלק את כל העריות לחיוב קרבן בפני עצמו, מכך שאמרה תורה "ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה".**

והיה לו לכתוב לומר "ואל נדה לא תקרב".

אלא מלמד הכתוב שכל אשה ואשה האמורה באותה פרשה, חלוקה היא מחברתה, ומכאן אתה למד לחייב את הבא בהעלם אחד על כל הנשים האמורות בפרשה, שחייב קרבן נפרד על ביאתו בכל **אשה ואשה.**

וממשיכה הגמרא לבאר ענין נוסף בפרשת עריות:

בכל מקום שאמרה תורה כרת, משמעות הדבר, שהוא זורעו נכרתים.

ואם כן, בערות דודתו, **דכתב בה רחמנא "עיריכם [בלא בניס] ימותו" — למה לי?**

שהרי עיריכם משמעותו "כרת", שנכרת הוא וזרעו. והרי דודתו, בכלל העריות היא, ונאמר בהן "ונכרתו", שמשמעותו שימותו הם ובניהם, ולמה הוצרך הכתוב לומר בדודתו "עיריכם ימותו"? (14)

ומשינין: יש צורך לומר בדודתו "עיריכם ימותו" — **לכדאמר רבה!**

דרבה רמי [הקשה שיש סתירה, לכאורה, בין הפסוקים]:

מצד אחד **כתיב** בפרשת עריות, בעונש על

אחר.

12. בשאר מקומות שנוכרה מימרא זו גרס אף רש"י: לדונו [או לדונה] בכרת ולא במלקות, וראה ביאור לשון "לדונו" ברש"ש.

13. א. בגמרא מכות כג ב מבואר, דבכל חייבי כריתות ואפילו לא של עריות אין מלקות בחייבי כריתות לדעת רבי יצחק, ראה שם, וראה רש"י כריתות ב ב ד"ה לדונו על דברי רבי יצחק, שכתב: והיה מלמד על הכלל כולו, ומשמע על הכלל של עריות בלבד.

כתב רש"י: לכרת ניתנה ולא למלקות, דאי התרו בו למלקות אינו לוקה, דלאו שניתן לאזהרת כרת הוא, לפיכך אין לוקין עליו, דלא

הוה ליה [לכתוב] לעונשו כרת אלא אם כן הזהיר עליה, הלכך אזהרה לאו למלקות ניתנה.

ביאור דבריו, שלא זו היא כמו "לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין" שאין לוקין עליו, [וראה בליקוטים החדשים לרבינו עקיבא איגר, שדן בדברי רש"י שכתב דכרת בעי אזהרה, וראה גם בערוך לנר].

וברש"י כריתות ב ב כתב על דברי רבי יצחק: ולית ליה לרבי יצחק חייבי כריתות שלקו נפטר מדי כריתתן.

פירוש: במכות כג א סבירא ליה לרבי חנינא בן גמליאל שכל חייבי כריתות שלקו נפטר מדי כריתתן, ורבי יצחק לא סבירא ליה כן.

14. כן היא שיטת רש"י שבכל כרת כלול עירי

דאי כתב רחמנא רק "ערירים יהיו", הוה אמינא שלא ימותו לו אלא הבנים שנולדו לו עד הטאיה [עד שחטא].⁽¹⁵⁾ אבל הבנים שנולדו לו מחטאיה ואילך, הייתי אומר שהם לא ימותו.

לפיכך כתב רחמנא "ערירים ימותו", שכל הבנים ימותו.

ואי כתב רחמנא רק "חטאם ישאו ערירים ימותו", הוה אמינא שרק הבנים שיהיו לו מחטאיה ואילך ימותו, והוא יהיה עירי מהם, שהרי כך היא משמעות הכתוב: חטאם ישאו — ערירים ימותו.

אבל בנים שהיו לו מעיקרא, קודם שחטא, הייתי אומר שלא ימותו.

לפיכך: צריכא לומר גם "ערירים יהיו"! ⁽¹⁶⁾

וכאן שבה הגמרא לפרש את מקור דין לאיסור העראה בכל איסורי ביאה האמורים בתורה:

איסור העראה דחייבי לאוין — מנלן?

ומבאר הגמרא שיש ללמוד זאת זה מ"שפחה חרופה", שהיא שפחה כנענית המאורסת לעבד עברי [המותר בשפחה⁽¹⁷⁾], והיא אסורה לכל העולם בכלל חייבי לאוין,

ערות דודתו, "ערירים יהיו", שמשמעותו ערירים בעתיד, שעתידים הם לאבד את בניהם שיש להם עתה, בשעת החטא. שסופם לבוא לידי כך שיהיו ערירים מבניהם שיש להם עתה, לפי שיקברום בחייהם, כך שבשעת מיתתם של החוטאים הם ימותו ערירים מבניהם הקיימים בשעת החטא.

ומאידך כתיב פסוק אחר בפרשת עריות: "ערירים ימותו", שמשמעותו שאם הם עתה בשעת החטא הם ערירים ללא בנים, כך גם ישארו כמות שהם ערירים עתה, גם בשעת מיתתם, שאפילו אם יוולדו להם בנים אחר החטא הם ימותו.

ואולם, אין בכלל הזה שאם היום, בשעת החטא, יש להם בנים ועתה הם אינם ערירים, שימותו בניהם בחייהם.

הא כיצד יתכנו שני הפסוקים?

אלא כך הוא ביאורם של שני הפסוקים:

יש לו בנים בשעת החטא — הרי זה קוברן.

ואם אין לו בנים בשעת חטא — הרי זה הולך עירי.

ואצטריך למיכתב גם "ערירים יהיו", ואצטריך למיכתב גם "חטאם ישאו, ערירים ימותו"!

ערירים, שימותו בניהם שיש להם עתה ויהיו ערירים, אבל בשעת מיתתם לא ימותו ערירים, דבנים דהוו ליה מחטאיה ואילך לא ימותו.

16. ביאר רש"י: כתב רחמנא ערירים יהיו, סופן לבוא לידי ערירים דמדכתב "ערירים יהיו", מכלל דעד השתא לאו ערירים נינהו.

17. האחרונים תמהו על רש"י שפירש ענין

[הביאו שיטתו בתוספות לעיל ב א ד"ה אשת]; אבל התוספות סוברים שאין בכל כרת עונש של עירי אלא במקום שנכתב, ולפי שיטתם צריך ביאור מאי מקשי, כיון שהוצרכה התורה לחדש בה עונש עריות?!

וראה מה שכתבו בזה התוספות בריש מכלתין ב א ד"ה אשת.

15. ביאר רש"י: הכי משמע: סופם להיות

ותמהינן: **אדרבה**, נאמר **מדגלי רחמנא** איסור **העראה בחייבי כריתות**, וכמו שלמדנו בסוגיא לעיל — **מכלל זה אתה למד דחייבי לאוין רק בגמר ביאה מתחייבים**.

אמר רב אשי: אם תאמר כן, שבכל חייבי לאוין חייבה התורה רק בגמר ביאה, לשתוק קרא משפחה חרופה שגילתה בה תורה "שכבת זרע", שהרי כבר ידענו לכל חייבי לאוין [ושפחה חרופה בכלל], שאין חייבין עליהן אלא בגמר ביאה. (19)

תו מפרשינן: **העראה דחייבי לאוין דכהונה** — שאין הלאו שלהן שוה בכל, ואין אתה

בלאו "לא יהיה קדש" [שהוא לאו לכל השפחות].

ואמרה תורה "בקורת תהיה", ללמדך שהיא לוקה [ולא הוא], "והביא את אשמו לה", אל פתח אוהל מועד, איל אשם".

ולומדים איסור העראה בחייבי לאוין, **מדגלי רחמנא** בפסוק "ואיש כי ישכב את אשה **שכבת זרע**" — האמור **גבי שפחה חרופה**, שמשמע ממנו שאינו חייב בה אלא על ביאה הראויה להזריע, והיא גמר ביאה.

מכלל זה אתה למד דשאר חייבי לאוין, הדומים לשפחה חרופה בכך שהיא חייבי לאוין [איסורם הוא אפילו **בהעראה**]. (18)

"שכבת זרע", מכלל דחייבי מלקות דלאו דאשם כגון ממזר ושפחה שאין חרופה בהעראה מיחייב.

מסוף לשון רש"י נראה, דבשפחה חרופה גופה, כשם שאינו מביא אשם אלא בגמר ביאה, כך אין מלקות אלא אם כן גמר ביאתו. ואולם ברש"י לקמן בעמוד ב ד"ה כדאמרן, כתב: דבעינן גמר ביאה [בשפחה חרופה], דלא תימא כי היכי דמחייב מלקות בהעראה, ליחייב נמי אשם בהעראה.

גם תחילת לשון רש"י כאן: וגלי בה רחמנא דלא מייתי אשם, משמע שדין המלקות כשאר חיבי לאוין.

19. תמהו התוספות: והרי כך אתה יכול לומר גם על העראה שבחייבי כריתות, אם תמצי לומר שחייבי לאוין בהעראה, למה הוצרכה התורה לחדש כן בחייבי כריתות!?

וראה תוספות ותוספות ישנים מה שביארו בזה.

שפחה חרופה היא שפחה כנענית המאורסת לעבד עברי, שהרי בכריתות יא א נחלקו בה תנאים, וקיימא לן כרבי עקיבא המפרש: חציה שפחה וחציה בת חורין המאורסת לעבד עברי? והמהרש"ל כתב על דברי רש"י: פירוש, והיא חציה משוחררת שתופסין בה קדושין; ולא דוקא לעבד עברי, הוא הדין לישראל שאינו עבד, אלא רש"י בא לפרש בענין שתהא מאורסת בהיתר ולא יהיה בזו איסור, אלא שמזנה תחת ארוסה; וראה מה שתמה עליו בקרן אורה.

ובקרן אורה כתב: הואיל ובסוגייתנו מוכח ששפחה חרופה היא מחייבי לאוין, שהרי למדו ממנה לחייבי לאוין, ואילו חציה שפחה וחציה בת חורין אינה מחייבי לאוין, שאינו עובר ב"לא יהיה קדש", כיון שאינה שפחה גמורה אלא חציה בת חורין.

וראה עוד מה שכתב ביפה עינים.

18. לשון רש"י הוא: שפחה חייבי לאוין היא, דכתיב בה "לא יהיה קדש", וגלי בה רחמנא דלא מייתי אשם עד שיגמור בה ביאתו דכתיב

לזר באיסור **לאו**, כדכתיב "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר" — הרי **לאו** הוא, וכבר למדנו את איסור ההעראה בחייבי לאוין.

אי למאן דאמר אסורה היא לזר **בעשה**, דכתיב "יבמה יבוא עליה" — יבמה ולא זר, ולא הבא מכלל עשה הוא "עשה" (1) — הרי איסור **עשה** הוא, וכבר למדנו את איסור ההעראה בחייבי עשה.

אלא, הכי קאמרינן: **יבמה** שנקנית **ליבם** בביאה — **מנלן** שהיא נקנית אפילו בהעראה גרידא?

אתיא קניה של העראת יבם ביבמתו בגזירה שוה "**ביאה ביאה**" מחייבי לאוין, שנתרבתה בהן ההעראה.

[דכתיב "יבמה יבוא עליה", וכתוב "לא יבוא ממזר".]

וממשיכה הגמרא לבאר את דיני ההעראה:

אשה הנקנית **לבעלה** בקידושי ביאה — **מנין** שהיא נקנית לבעלה בהעראה גרידא כשמקדשה בביאה?

אתיא קנין אשה לבעלה בהעראה בגזירה שוה "קחה קחה".

[כתיב "כי יקח איש אשה, ובעלה", שמכאן למדנו קידושי ביאה באשה. וכתוב "איש אשר יקח את אחותו", שהיא מחייבי כריתות, שנתרבתה בהן ההעראה].

יכול ללמדו משפחה חרופה שהיא אסורה על כל ישראל — **מנא לן?** (20)

אתיא העראה בחייבי לאוין דכהונה בגזירה שוה "קחה [אשה זונה וחללה לא "יקחו"] קחה [ואיש אשר "יקח" את אחותו] מחייבי כריתות, שנתרבתה לעיל העראה בכולן, מהיקישא דרבי יונה.

תו מפרשינן: העראה **דחייבי עשה** [כגון מצרי ואדומי שנאמר בהם "בנים אשר יולדו להם — דור שלישי יבוא להם בקהל ה'", שלישי יבוא אבל דור שני לא יבוא, ולא הבא מכלל עשה — עשה] — **מנלן?**

אתיא העראה בחייבי עשה מחייבי לאוין, שנתרבתה בהן העראה, בגזירה שוה "**ביאה ביאה**".

[כתיב בחייבי עשה "בנים אשר יולדו להם, דור שלישי יבוא להם בקהל ה'".]

וכתיב בחייבי לאוין "לא יבוא ממזר בקהל ה'".

וממשיכה הגמרא לבאר: **יבמה לשוק** [יבמה שהיא זקוקה ליבם, ואסורה להבעל לאיש זר] — **מנלן** שאפילו בהעראה בעלמא היא אסורה?

ותמהה הגמרא על השאלה: למה צריכים אנו לחפש מקור מהכתוב כדי ללמוד ממנו שיבמה לשוק אסורה אפילו בהעראה, והרי:

אי למאן דאמר יבמה לשוק אסורה להבעל

1. ומה שאמרה תורה "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר", לא לאיסור לאו הוא בא, אלא כדי ללמד שלא תהיה בה הויה לזר, לומר, שאין

20. הקשה הרש"ש, והרי אף שפחה חרופה אינה לאו השוה בכל שהרי מותרת לעבד עברי, ונלמד ממנה?! וראה מה שיישב שם.